THE ROLE OF THERAPEUTIC STORIES IN IMPROVING THE ATTITUDE-BEHAVIOURAL RISK CONDUCT IN CHILDREN

Maria Dorina Paşca
Assoc. Prof. PhD., UMFSTTârgu Mureş

Abstract:By its conceptual identity, the therapeutic story try and in most cases , manages , to improve and/or even to stop certain behavior of risk that can become in time the characteristic features . In this context, the therapeutic story can represent the 'cure' of such situations, especially when it is addressed to the patient/customer-child

Keywords: child, risk management, therapeutic story, identity, abstract, behavior

Periplul nostru cognitiv porneşte de la a găsi contextul identităţii conceptuale a celor două entităţi şi anume , povestea terapeutică şi conduita de risc în contextul atitudinii comportamentale vizând fundamentarea lor .

Astfel , după Sillamz N(1996) Dicţionarul de psihologie-Larousse , se porneşte de la :

a)-conduită - ansamblu de acţiuni prin care un organism caută să se adapteze la o situaţie determinată ; este un răspuns la o motivaţie , punând în joc componente psihologice , motorii şi fiziologice ;

b)-atitudine -maniera de a fi pus într-o situaţie ; poate fi personală , subiectul le percepe ca făcând parte integrantă din personalitatea sa , ceea ce face ca atitudinile să fie foarte înrudite cu trăsăturile de caracter ;

c)comportament -conduită a unui subiect luat în considerare într-un mediu şi într-o unitate de timp dată , având întotdeauna un sens , putând să corespundă căutării unei situaţii sau unui obiect susceptibil , să reducă tensiuni şi să satisfacă trebuinţele individului ;

În acest context ,decodificarea prin povestea terapeutică a conduitei de sine , vine să sublinieze strategia , prin care mesajul transmis , are impactul dorit asupra receptorului (R)-în cazul nostru –copilul , de către emiţător (E) ce poate avea identitatea psihoterapeutului , psihologului , consilierului şcolar , cadrului didactic şi de ce nu , chiar şi pe cea a părintelui .

Aşadar , povestea terapeutică , Paşca M.D şi Tia T.(2007) nu face altceva decât să transmită , pe baza celor relatate , o experienţă de viaţă , o stare de fapt şi care să aibă un rol în găsirea unei soluţii , implicând ,, povestitorul'' cu întreaga sa personalitate . Ea trebuie să ţină cont de particularităţile de vârstă a celui căruia i se adresează ştiind că el , cuvântul , poate să aibă puterea să vindece , are forţă terapeutică , clădeşte sau dărâmă , doare dar şi iartă .

Să reţinem faptul că , povestea terapeutică :

- ,,comprimă'' prin narare , experienţe de viaţă ;
- are un scop bine definit ;
- mesajul se desprinde din context ;
- nu se citeste , ci se povesteşte (se spune) ;
- nu trebuie explicată ;

- în ,, arhitectura ''sa porneşte de la :
  a)- indicaţii terapeutice ;
  b)- efecte dorite

De asemenea , să ţinem cont de :

-unde - locul în care se spune povestea (spaţiul)
-când - timpul în care se spune povestea (timpul astral)
-cum - modul în care sunt prezentate evenimentele din poveste (modalitate de exprimare)
-cât – cantitatea văzută ca şi calitate a expresiei verbale (1-2 poveşti- să primeze calitatea)
-de ce - motivul pentru care apelăm la povestea terapeutică (motivaţia, mesajul)

astfel încât relaţia dintre cauză şi efect să reprezinte chintesenţa a ceea ce prin acest instrument psihoterapeutic , putem să rezolvăm o situaţie – problemă ivită într-o anumită conjunctură dată şi la un moment surprins într-o contextualitate cognitivă sau nu legată de copil .

Totodată, în practica aplicării poveştilor terapeutice, putem porni de la Kellmer, Pringle M(2000- dupa Paşca M D-2008) cele zece comandamente legate de educarea unui copil-în cazul nostru, din perspectiva dezvoltării armonioase a personalităţii sale, făcând în aşa fel încât să amelioram conduitele de risc atitudinal-comportamental, deci:

- Oferiţi-i copilului o mare parte din timpul şi înţelegerea dumneavoastra, jocul cu copilul şi lectura sunt mult mai importante decat un mesaj bine facut;
- Copilul are nevoie de experienţe noi şi de comunicare permanentă, ceea ce îi oferă şi asigură dezvoltarea spirituală;
- Oferiţi-i copilului îngrijiri permanente, coerenţa iubitoare, ceea ce este de o importanţă fundamentală pentru sănătatea sa spirituală, la fel cum alimentaţia corectă este esenţială pentru sănătatea corpului;
- Copilul va fi stimulat să se joace singur sau cu alţi copii, ceea ce îi permite: explorarea, imitaţia, construcţia şi creaţia;
- Părinţii trebuie să-i dea copilului responsabilităţi din ce în ce mai mari, deoarce simţul responsabilităţii se dezvoltă prin activităţi practice;
- Fiecare copil este unic in felul său, astfel că părintele trebuie să-şi adapteze comportamentul la caracteristicile acestuia;
- Atunci cand nu suntem de acord cu comportamentul copilului, manifestarea dezaprobării trebuie să ţină cont de temperament, vârstă şi capacitatea de înţelegere a copilului;
- Copilul nu trebuie ameninţat cu pierderea dragostei sau cu abandonul, părinţii pot respinge comportamentul copilului, dar nu-şi pot respinge propriul copil;
- Părinţii nu trebuie să aştepte recunoştintă, deoarce copilul nu şi-a solicitat naşterea.

  Dacă analizăm cele menţionate anterior, vom observa că este absolut necesar ca relaţia şi comunicarea dintre părinte şi copil să fie una care să manifeste:
  - înţelegere,
  - acceptare,
  - optimism,
  - cunoaştere,
  - toleranţă

in asa fel încat, ele:

- conduita,
- riscul,
- atitudinea

comportamentale să fie cele care să determine în timp puţine stări (sau dacă se poate deloc) conflictuale.

Şi cu toate acestea, datorită complexităţii vârstei copilăriei (până la 12ani) văzută şi prin prisma achiziţiilor acumulate în această perioadă cât şi a oscilării valorilor umane privite prin prisma bio-psiho-socială pe care copilul o trăieşte , conduita sa manifestată în timp , prin atitudine şi comportament , poate la un moment dat să surprindă identitatea sa de risc , determinând noi abordări ce apar pe un fond al non-valorilor .

În acest moment , ,,valori'' ca :

1- iritabilitatea (comportament certăreţ) ;
2- dezinteresul (în special faţă de şcoală) ;
3- nerespectarea unor reguli ;
4- negativismul ;
5- lipsa de respect (impolitețea) ;
6- refuzul ;
7- izolarea (lipsa de comunicare şi relaţionare) ;

se regăsesc ca ,,teme'' ale poveştilor terapeutice venite ca modalitate de conştientizare la acastă vârstă , a riscului conduitei de risc si-a atitudinii comportamentale .

Din punct de vedere metodologic , ne vom rezuma la următoarele poveşti terapeutice , Paşca MD (2008) şi anume : (se va face corepondenţa între ierarhizare şi poveste

1.Povestea ariciului Pogonici

a)-indicaţii terapeutice :

-comportament certăreţ ;
-iritabilitate ;

b)-efecte dorite :

-reducerea agresivităţii interpersonale

Într -o pădure trăia un arici care obişnuia să rupă flori şi să le strivească . Într-o zi , o căprioară îl văzu rupând flori şi-l întrebă de ce face acest lucru . Pogonici simţi cum îl cuprinse supărarea .

-Vezi-ţi de treaba ta , că mă superi , zise ariciul .

-Dar nu e bine să rupi flori degeaba , că nu ţi-au făcut nici un rău , îi răspunde căprioara .

Ariciul plecă mai departe . La marginea lacului văzu un iepuraş care dormea . Ariciul începu să fluiere tare :

-Hei , nu vezi că dorm ? strigă iepuraşul supărat .

-Puţin îmi pasă , zise ariciul şi plecă mai departe .

Zilele care urmară trecură la fel . Cu fiecare zi , ariciul Pogonici se simţea tot mai singur pentru că nimeni nu mai voia să se joace cu el .

Într-o seară , în timp ce se întorcea acasă , ariciul căzu într-o groapă . Zadarnic strigă după ajutor , pentru că nimeni nu veni .

2. Povestea lui Bibi

a)-indicaţii terapeutice

-dezinteres ;
-dificultăţi şcolare ;

b)-efecte dorite :

-înţelegerea importanţei şcolii ;
-prevenirea abandonului şcolar ;
-responsabilizarea elevilor faţă de rezultatele şcolare ;

Bibi era un pui de leu foarte drăgălaş . Pe el nu-l interesau sfaturile tatălui său , care voia să-l înveţe tactica vânătorii , pescuitului şi a apărării de alte animale , pentru că jungla era periculoasă , fie şi numai dacă te rătăceai în ea . În timp ce fraţii săi învăţau aceste lecţii de viaţă , Bibi stătea toată ziua la soare , se bronza sau se strâmba cu maimuţele şi se întrecea la înot cu broaştele .

Într-o zi , Bibi a fost atacat de un tigru şi , cum el lipsise în ziua în care tatăl său îi învăţase cum să facă faţă acestui pericol , nu a ştiut ce să facă .

Speriat de moarte , şi-a strigat din toată puterea fraţii şi surorile , care l-au salvat în ultima clipă . Bibi s-a hotărât atunci să-şi viziteze tatăl şi să-l roage să-l înveţe tot ce consideră că iar fi necesar . El a promis că va munci de două ori mai mult pentru a recupera timpul pierdut . Tatăl a acceptat şi Bibi a făcut progrese foarte rapid .

După mai mulţi ani , i-a succedat tatălui său la tron . În calitate de rege al animalelor , le-a explicat copiilor importaţa cunoaşterii pentru învingerea greutăţilor vieţii .

3) Povestea lui Lapinot

a)- indicaţii terapeutice :

-nerespectarea regulilor din interiorul unui grup ;

b)-efecte dorite :

-favorizarea unei mai bune discipline în clasă sau acasă ;

Lapinot era un iepuraş tare distrat , care întotdeauna îşi deranja colegii în clasă . La şcoală se agîţa de coama leului , îi dădea şuturi şoricelului sau trăgea de coadă maimuţa .

În clasa sa erau un urs şi o cămilă care îl găseau comic şi care făceau ca el , dar celelalte animale îl găseau nesuferit şi nu se jucau cu el .

Într-o zi , Lapinot a vrut să se joace cu girafa , dar aceasta i-a zis :

-Nu vreau să mă joc cu tine pentru că tu mă loveşti tot timpul şi mă deranjezi când lucrez . Mă voi juca cu tine când vei merita .

Lapinot i-a răspuns girafei :

-Puţin îmi pasă că nu vrei să te joci cu mine !

În sinea sa , Lapinot s-a simţit trist şi supărat . Atunci şi-a zis : ,,Aş vrea să am mulţi prieteni cu care să mă joc toată ziua . M-am săturat ca toată lumea să se plângă de mine ’’ .

Ce credeţi că ar putea face Lapinot pentru a câştiga încrederea girafei şi a deveni prietenul ei ?

4) Povestea piticului care nu vrea nimic

a)-indicaţii terapeutice :

-negativism ;
-lipsă de implicare în activitate ;
-socializare nevăzută ;

b)-efecte dorite :

- înţelegerea noţiunii de colaborare şi acceptare ;

Într-o casă în pădurea îndepărtată , trăia o familie formată din : tată , mamă şi fiică. Fetiţa se obişnuise să spună ,,nu'' la toate solicitările pe care i le adresau părinţii . Dacă mama o ruga să facă ceva , fetiţa o refuza imediat , spunând că nu-şi murdăreşte mâinile sau că nu are chef să se ridice din pat la ora aceea .

Şi azi aşa , mâine aşa , fetiţa i-a adus la disperare pe părinţii săi , încât mama l-a rugat pe spiritul pădurii să o ajute . Acesta , înduioşat de rugăminţile repetate ale femeii , luă înfăţişarea unui pitic simpatic şi se ascunsese în pletele fetiţei .

La ora mesei , mama o strigă pe fetiţă spunându-i că i-a pregătit prăjitra ei preferată . Bucuroasă , fetiţa vru să răspundă chemării mamei , dar simţi că nu mai poate scoate niciun sunet din gură , cu excepţia unui ,,nu'' răguşit . Situaţia se repeta ori de câte ori voia să spună ,,da'', din gura sa ieşea ,,nu''.

Tocmai când se simţea mai disperată , piticul îi apăru înainte şi îi zise : ,,NU te speria , eu sunt piticul care te ajută să zici ,,nu''. Pentru că ai zis de prea multe ori ,,nu'', m-am gîndit că vrei să stau permanent cu tine '' .

-Ce prostie !zise fetiţa . Eu vreau să pot spune şi ,,da'' atunci când îmi place ceva .

-Atunci trebuie să înveţi să spui şi ,,da''. Dacă vei continua să spui ,,da'' numai când îţi convine , vei rămâne blocată în această situaţie . Este important să ţii cont şi de dorinţele celorlalţi , mai zise piticul .

Fetiţa a înţeles vorbele piticului şi de atunci , nu a mai abuzat de „nu'' .

5) Norul şi Soarele

a)-indicaţii terapeutice :

-lipsa de respect ;

-impolitețea ;

b)-efecte dorite :

-renunţarea la obiceiul cuiva de a se bate cu altcineva ;

Se spune că odată băiatul cel mic şi cuminte al Vântului se plimba liniştit prin văzduh . O zarvă puternică îl făcu să rămână nemişcat . Soarele şi un nor se certau de zor :

-Numai tu eşti de vină!Mi-ai dat cu o rază în ochi şi m-ai trezit din somn! striga Norul .

-Ba nu ! Tu eşti vinovat !Mi-ai acoperit faţa ! striga şi mai puternic Soarele .

-Tu eşti !pentru că , în loc să-ţi ceri scuze ,mi-ai scos limba şi te-ai strâmbat.

-Nici tu nu ţi-ai cerut scuze . Mi-ai întors spatele şi mi-ai acoperit chipul . Micul vânt a vrut să intervină , să-i potolească . Dar ... în zadar . Cine să-l asculte ?

Din ziua aceea Soarele şi Norul au devenit duşmani . De câte ori aveau ocazia , işi făceau rău unul celuilalt şi se certau . Toate lumea ştia că Norul , când plânge , înseamnă că Soarele l-a lovit cu o rază în ochi , iar când Soarele era acoperit de nori însemna că acesta s-a răzbunat .

Şi , cu toate acestea , vântul cel mic este cel mai perseverent , căci , ştiindu-i şi buni pe cei doi , nu se va lăsa până n-o să-i împace . A spus cineva că nu se poate ? Nu cred , pentru că ştiu că atunci când vântul promite ceva , îndeplineşte cele promise .

În acelaşi context , al mesajului poveştii terapeutice , Peseschkian N (2005) îl întâlnim şi sub forma :

6) Cuiburile murdare

O porumbiţă îşi schimbase mereu cuibul . Mirosul puternic pe care îl făceau cuiburile în timp , era insuportabil pentru ea . Se plânse de asta cu amărăciune , în timp ce vorbea cu o porumbiţă plină cu experienţă , bătrână şi înţeleaptă . Aceasta din urmă dăduse de câteva ori din cap şi zise :

„ Nu schimbi nimic schimbându-ţi cuibul tot timpul . Mirosul care te deranjează nu vine de la cuiburi , ci de la tine !

7) Dă-i mâna ta !

Un om se scufundase într-o mlaştină în partea de nord a Persiei . Numai capul îi mai ieşea încă din mocirlă . Striga din toate puterile după ajutor . Curând se adună o mulţime de oameni la locul accidentului . Unul se hotărî să încerce să îl salveze pe bietul om .

„Dă-mi mâna , îi strigă . Te scot eu din mlaştină ’’ . Dar cel vârât în noroi continua doar să strige după ajutor şi nu făcea nimic să-i îngăduie celuilalt să-l ajute .

„ Dă-mi mâna ’’ , ăi ceru omul de mai multe ori . Dar răspunsul era mereu doar un strigăt jalnic după ajutor . Atunci , altcineva se apropie şi spuse : „Nu vezi că nu îţi va da mâna niciodată ? Trebuie ca tu să îi dai mâna ta. Atunci îl vei putea salva !’’.

Folosită ca terapie în acest context şi ţinând cont de procedurile sale de aplicare specifice , povestea terapeutică ajută la ameliorarea conduitei de risc atitudinal –comportamental , determinând în timp , noi abordări şi conduite ale valorii umane , având ca actor social , copilul în perspectiva dezvoltării sale armonioase şi sănătoase din punct de vedere moral .

BIBLIOGRAPHY

1.Paşca MD (2008)-Povestea terapeutică , ediţia a-II-a, Ed.V Integral , Bucureşti .
2. Paşca MD şi Tia T (2007)-Psihologie şi consiliere pastorală , Ed.Reîntregirea , Alba Iulia .
3.Peseschkian N(2005)-Poveşti orientale ca instrumente de psihoterapie, Ed. Trei , Bucureşti .
4.Sillamy N(1996)-Dicţionar de psihologie –Larousse-Ed.Univers enciclopedic , Bucureşti .